

Mgr. Daniel Feranc: Heřman Josef Tyl,

Praha 2012, 204 stran rukopisu včetně příloh

Posudek oponenta:

Moderní dějiny české církve se těší od revoluce roku 1989 zájmu odborné veřejnosti. Je potěšující, že vzniká celá řada bakalářských, diplomových a disertačních prací k různým otázkám moderních církevních dějin a to zdaleka nejen na teologických fakultách. Sám Daniel Feranc z toho silně profitoval, protože měl k dispozici hned 6 studentských prací, často dobré kvality, k danému tématu. Přestože existuje autobiografie opata Tyla, autor sám správně konstatuje, že nemůže nahradit absenci kritické biografie. Z tohoto pohledu je volba tématu zcela v pořádku, byť nechápu, jak existence tištěné autobiografie může být „handicapem“. Pokládám ji naopak za nespornou výhodu pro historika, stejně tak, jako všechny další vydané práce, edice korespondence, vzpomínek etc..

Žánr kritické biografie je pro napsání disertační práce mimořádně vděčný. Nabízí jasně ohraničené téma, logickou strukturu, možnost otevřít různé zásadní problémy. Vše zde záleží na výběru osobnosti. Daniel Feranc si vybral člověka, který prožil všechny přeměny 20. století, přeměny dostatečně dramatické, aby jejich vylíčením vzniklo přínosné dílo. Jeho výběr splnil i druhou podmínku a tou je dostatečná pramenná základna. Autor prostudoval rozsáhlý soubor pramenů různé provenience a zdá se, že mu neuniklo nic podstatného. V oblasti odborné literatury jistě mohl načíst a využít daleko širší spektrum, ale to zásadní v jeho práci nechybí. Po těchto obecných konstatováních, přejděme, jak velí žánr oponentského posudku, k problematičtým místům.

Velkou slabinou práce jsou formální záležitosti. Autor neumí pracovat s členěním textu do odstavců a čtenáře doslova ničí nečleněnými bloky textů, které jsou úmorné i zvoleným hustším řádkováním a typem písma. To je ještě umocněno neschopností správně pracovat s členěním do kapitol a podkapitol. Kategorii podkapitoly autor vůbec nezná a to opět činí text nepřehledným a zmatečným. Omluvitelným handicapem jsou šroubovaná a nečeská vyjádření, které jsou pochopitelné vzhledem k tomu, že autor není rodilý mluvčí. Tyto závažné, začátečnické nedostatky by se bývaly daly snadno odstranit pečlivější redakční prací.

Její nedostatky jsou ostatně patrné i na jiných místech. Práce obsahuje řadu duplikací, například dopis opata Jarolímka je dokonce citován nejen na dvou nepříliš vzdálených místech a navíc ještě v úvodu (s. 81,88). Práce obsahuje zbytečně extenzivní popisy některých fenoménů jako například otázka udělování státního souhlasu (s. 119-122) či problém internace biskupa Berana (s. 129-132), což obzvláště vynikne v souvislosti s jeho úsporností v jiných místech, kde bychom čekali od autora více. Někde jako by se rozhodl, že nebude rekapitulovat věci popsané v Tylově životopisu, ale to by nám měl předem říci. Dosti zajímavá epizoda s cestou do Paříže po skončení války je odbyta jednou větou (s. 66), naopak špionážní aféra se záchranou anglických agentů zbytečně podrobně rozebrána. Od teologa a člověka s řeholní zkušeností bych rovněž očekával nějakou reflexi skutečnosti, že Tyl nejen prožil a přežil několikaletý pobyt v koncentračním táboře, ale že dlouhé měsíce každodenně pitval mrtvá těla... Kněz, premonstrát, převor každý den s takto lidsky destruktivní činností!!! Čekal bych nějaký náznak reflexe, co to s tím mohlo udělat, jak se na to na něm mohlo projevit...

Autor sympaticky a správně nezamlčuje kontroverzní stránky Tylova působení v poválečné Teplé (s. 67), ale opět mi schází jeho interpretační pomoc pro některé fenomény. Jak a odkud vysvětlit jeho přezdívku „rudý biskup“? Proč byl do zatčení pokládán za loajálního komunistickému režimu a jako pokrokový kněz? Není poněkud divná jeho JZD kariéra? Cožpak není podivné, že Tyl dle tvrzení Ferance udá příliš mluvícího skladníka? Navíc v kontextu informace, že brzy zaujme jeho místo? Co další jeho družstevní funkce a skutečnost, že jeho strýc byl předsedou JZD? A co tvrzení církevního tajemníka, že „s tímto knězem nebudou problémy“? Co důvěrné tykání prezidentu Husákovi v pokorné suplice a důsledné plnění podmínky o hlášení návštěv? To vše dohromady a každé zvláště by si snad zasloužilo vysvětlení, zamyšlení a komentář, který nám autor zůstává dlužen.

Škoda, že autor, který shromáždil tolik svědectví orální tradice i korespondence, nám nedal více nahlédnout do jeho vlastních názorů a myšlení, které by k výše uvedeným otázkám dalo odpovědi. Pokud je má D. Feranc za zodpovězené Tylovou autobiografií, opět to chtělo alespoň shrnout stručnou bilancí. Místo informací o kalibru zbraně, kterou byl zastřelen následník trůnu v Sarajevu, by toto bylo skutečným přínosem, neboť nikdo nemá (neměl by mít) větší vhled do života, díla a myšlení dané osobnosti než autor kritické biografie.

Práce podává rodokmen Tylova rodu včetně zajímavého vývoje rodového příjmení. Hodně redundantní jsou opět přehledy jeho vysvědčení, ze kterých je patrné, že Tyl nepatřil mezi premianty a rozené vůdce. Ferancovy hypotézy jsou zde velmi přesvědčivé. Vstup do řádu se pak jeví jako neplánovaný a překvapivý, spontánní rozhodnutí na místě. Naopak jeho řádová kariéra se ubírá rychle kupředu, ihned po dostudování je jmenován novicmistrem a rychle slaví i pastorační úspěchy.

Na ně pak naváže v dalším pastoračním nasazení po propuštění z komunistického vězení a získání státního souhlasu. Zde Feranc velmi zdařile popisuje Tylovu otevřenost pro nové přístupy v pastoraci a celkovou lidskost a kněžskou a osobností zralost.

Práce obsahuje, opět redakční nedbalostí, i řadu omylů.... Na s. 56 těžko mohl roku 1947 být na audienci u papeže Jana XXIII. (na s. 129, označen jako "Runcalli"), o této audienci bychom ostatně čekali v práci více, leč marně. Původcem protikomunistické politiky 40-50 let určitě nebyl Pius X., jen se někde ztratily dvě II. Při popisu lékařské a zdravotnické terminologie autor přejímá Tylovy výrazy, ale určitě by bylo bývalo stále za to konzultovat lékaře a do poznámek dávat současné pojmy. Opakovaně autor vyjadřuje distanci od některých Tylových údajů, e.g. s. 60, aniž by nám vysvětlil proč... Má za to, že si je Tyl prostě vymyslel, dokonstruoval?

Snad nejpřínosnější jsou pasáže o přechodu z Nové Říše do Teplé, ačkoliv se nejednalo o Tylův plán, ale vyplynulo z jeho neúspěchu při opatské volbě v domovském klášteře, napětím s novým opatem a potřebou chránit řádovou kanonii v pohraničí ohroženou zánikem. Tyto pasáže o Tylově ne zcela jednoznačně přijímaném, ale přesto úspěšném boji o záchranu kanonie a jejího majetku, jsou zdařilou sondou, byť celkový dojem kazí někdy nesrozumitelný výklad. Například otázky vývoje pozemkového držení kanonie na s. 82-83 jsou dosti zmatečné (viz poslední tři věty na s. 82?!). Celkový dojem kazí i nedotažená vyjádření typu toho o A. Čepičkovi na s. 109 a mnohá další. V soupisu pramenů a literatury by Tylova díla měla být mezi tištěnými prameny, nikoliv zařazena do literatury.

Práce Daniela Ferance shromáždila úctyhodný materiál a nabízí bilanci dosavadního poznání života a díla velkého muže církve a premonstrátského řádu Heřmana Tyla. Kdyby si autor dal více práce s finálním dotažením textu, mohla by vzniknout ještě hodnotnější práce. K případnému publikování by rozhodně chtělo ji přepracovat a dotáhnout. Pro potřeby kvalifikační práce nicméně předložený rukopis splňuje potřebná kritéria, aby práce mohla postoupit k obhajobě.

Práce Daniela Ferance doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. Tomáš Petráček Ph.D., Th.D.

V Hradci Králové 15.7.2012